

У К Р А Ї Н А
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ ЛІЦЕЙ «ЛІДЕР»
ПЕРВОМАЙСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
55213, Миколаївська обл., м. Первомайськ, Театральна, 26, тел.0 (5161) 7-53-08,
e-mail:gimnaz26@ukr.net Код ЄДРПОУ 26029604

НАКАЗ
м. Первомайськ

№

Про організацію роботи з профілактики
суїцидальних тенденцій серед учнів
Первомайського ліцею «Лідер»

Відповідно до Закон України «Про освіту», зокрема стаття 53; Закону України «Про повну загальну середню освіту» статті 15, від 16.01.2020 № 463-ІХ, Закону України «Про охорону дитинства», ст. 10; рекомендацій МОН України щодо організації виховного процесу в закладах освіти в 2025/2026 н.р., з метою попередження участі учнів у Інтернет-іграх, суть яких полягає у виконанні та фільмуванні різноманітних завдань так званих квестів (від 13 до 50), що несуть загрозу здоров'ю та життю людини чи оточуючих; профілактики суїцидальної поведінки серед підлітків

НАКАЗУЮ:

1. Практичному психологу Станкевич А.В. організувати своєчасне виявлення дітей, схильних до суїцидальної поведінки, їх психолого-педагогічний супровід.

Термін: I півріччя 2025/2026 н.р., постійно

2. Практичному психологу Станкевич А.В., класним керівникам:

2.1. У разі виявлення у ліцеїстів пошкоджень шкіряного покриву (порізи, подряпини, проколи), особливо у формі китів, оперативно встановлювати їх походження.

Термін: протягом 2025/2026 н.р.

2.2. Відслідковувати та повідомляти адміністрацію ліцею про поведінку учнів, які мають надмірне захоплення зображеннями китів (можливо із крилами), фото- та відео- файлами специфічного змісту, або різко обмежили чи змінили коло звичного спілкування.

Термін: протягом 2025/2026 н.р.

2.3. Забезпечити інформування вчителів, батьків та учнів про існуючі ризики, пов'язані з Інтернет-спілкуванням.

Термін: жовтень 2025

2.4. У разі виявлення деструктивних он-лайн груп, негайно повідомляти до кіберполіції (<https://www.cybercrime.gov.ua> (цілодобово), телефон гарячої лінії (044) 374-37-21 (з 8:45 до 19:30 в робочі дні)).

3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор ліцею
Воробйова
Ознайомлені:

Наталія КАЧУРА

	Ю.М. Александрова		П.М. Рябикін
	К.Ю.Брунцвік		А.В.Рябікіна.
	М.В.Бурлака		А.П.Рябикін
	Т.Л.Воробйова		А.В.Станкевич
	Г.О.Гозун		І.Г. Сокурєнко
	Т.О.Зглавосій		Н.В.Слюсар
	О.А. Харламова		С.В.Трифєнова.
	Р.Ю. Мєзгунов		В.Г.Хіщенко
	А.Д.Макогонєнко		М.П.Хижняк
	Д.В.Павловський		В.М.Чернега
	О.М.Гоцуляк		О.В.Пашковська

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 28.03.14 № 1/9-179
На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій,

Щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів

В Україні, як і в багатьох інших країнах, поширені самогубства серед дітей, підлітків та молоді.

Так, у 2013 році вчинено понад 130 самогубств. Тільки спочатку цього року 6 учнів загальноосвітніх та професійно - технічних навчальних закладів наклали на себе руки, із них 3 дітей - під час навчально-виховного процесу.

Надсилаємо інформаційно-методичні матеріали щодо профілактики суїцидальної поведінки для використання в роботі.

Додаток на 4 арк.

Заступник Міністра

П.Б.Полянський

Система психологічної профілактики та корекції суїцидальної поведінки

Першочерговою умовою попередження самогубств серед учнів є ретельне психолого-педагогічне виявлення дітей, чиї особистісні риси створюють підвищений ризик суїциду, індивідуальна робота з цією категорією дітей, розробка системи профілактичних заходів, широка просвітницька робота з сім'ями (лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-241 від 27.06.2001 р.).

Система роботи з профілактики суїциду має містити 7 компонентів:

1.Психологічна просвіта педагогів, батьків, учнів:

- створення у школі інформаційного куточка з методичною літературою, інформацією про телефон довіри, даними про адреси і режими роботи спеціалізованих лікарень, психологічних центрів допомоги, інших фахівців;
- проведення у школах психолого-педагогічних семінарів, консилиумів, майстер-класів запрошених фахівців на теми: «Емоційні розлади у дітей та підлітків», «Фактори, що впливають на суїцидальну поведінку підлітка», «Як підняти соціальний статус учня в групі», «Цінність особистості», «Як допомогти дитині при загрозі суїциду?», «Конфлікти між учителями і підлітками», «Вибір адекватних методів педагогічної дії»;
- під час підготовки до педрад проводиться вивчення психологічного клімату в учнівських колективах, виявлення соціального статусу учнів: лідерів чи відторгнутих;
- проведення індивідуальних консультацій з вчителями і батьками дітей із групи суїцидального ризику;
- організація роботи батьківського психологічного класу або Батьківського всеобучу з тем «У сім'ї – підліток», «Емоційні порушення у дітей», «Депресивні стани у підлітків», «Алкоголізм і наркоманія у підлітковому віці», «Психологія особистісних і міжособистісних конфліктів»;
- організація роботи груп зустрічей для батьків проблемних учнів (за потреби);
- проведення циклу бесід з учнями про цінність особистості й сенс життя; диспутів «Я – це Я», «Я маю право відчувати і висловлювати свої почуття», «Невпевненість у собі», «Конфлікти», «Підліток і дорослий», «Спілкування з дорослими», «Спілкування з однолітками протилежної статі», «Підліткові ініціації», «Основні проблеми підліткового віку», «Стрес і депресія».

2.Створення позитивного психологічного клімату в навчальному закладі й сім'ї - залучення учнів до громадської діяльності (спортивні змагання, клуби, товариства тощо), культурно-виховних заходів, які сприяють формуванню позитивних громадянських, естетичних почуттів, духовності учнів і педагогів.

3.Психологічна та педагогічна діагностика суїцидальних тенденцій:

- **у процесі спостереження** – звернення уваги педагогів на фактори ризику: спадковість; вербальна і фізична агресія; висока конфліктність у спілкуванні; прагнення до домінування або орієнтація на залежність; ізоляція або неприйняття однолітками; різкі зміни в поведінці; низький або високий IQ; неадекватна самооцінка; несприятливе сімейне оточення; психотравматичні події (смерть близької

людини, міжособистісний конфлікт, поганий вчинок, погані стосунки у сім'ї тощо); алкоголізм і наркоманія, асоціальний спосіб життя;

- **виявлення ознак емоційних порушень** – втрата апетиту або імпульсивне ненажерство, безсоння або підвищення сонливості впродовж останніх декількох днів; часті скарги на соматичні хвороби; незвичне неохайне ставлення до своєї зовнішності; постійне почуття самотності, непотрібності або суму; нудьга у звичайному оточенні або під час виконання роботи, яка раніше подобалася; втеча від контактів або ізоляція від друзів і сім'ї; порушення уваги із зниженням якості роботи; занурення у роздуми про смерть; відсутність планів на майбутнє; раптові напади гніву, навіть через дрібниці;

- **використання спеціальних психодіагностичних методик:**

1. Соціометрія і референтометрія.
2. Малюнкові тести ДДЛ і «Моя сім'я».
3. Методика Шуберта «Діагностика ступеня готовності до ризику».
4. Методика визначення нервово-психічної стійкості та ризику дезадаптації у стресі «Прогноз».
5. Багаторівневий особистісний опитувальник «АДАПТИВНІСТЬ» (МЛО-АМ).
6. Опитувальник депресивності Бека (Beck Depression Inventory – BDI).
7. Опитувальник оцінки душевного болю (автор Е.Шнейдман).
8. Модифікований опитувальний для ідентифікації типів акцентуацій характеру в підлітків (О. Лічко, С. Подмазін).
9. Карта виявлення ризику суїцидальності В. Прийменко.
10. Об'єктивна методика визначення типу темпераменту за Б. Цукатовим.
11. Тест на виявлення суїцидального ризику СР-45.
12. Тест на виявлення суїцидальних намірів (Н. Шваровська, О.Гончаренко, І. Мельникова).
13. Методика вивчення схильності до суїцидальної поведінки (М. Горська).
14. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації (К. Роджерс і Р. Раймонд) та методика «Наскільки адаптований ти до життя?» (А. Фурман).
15. Шкала депресії (адаптація Г.Балашова).
16. Методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д.Расел і М. Фергюсон).

Даний банк методик має бути наявний у кожного практичного психолога навчального закладу.

- Психологічне консультування учнів.
 - Психолого-педагогічна корекція суїцидальних тенденцій:
 - навчання технік керування емоціями, зняття м'язового й емоційного напруження;
 - навчання конструктивних поведінкових реакцій у проблемних ситуаціях (тренінг проблемно-вирішальної поведінки (Д. Романовська);
 - розвиток позитивної самооцінки цінності особистості, її соціального статусу в групі, тренінги особистісного зростання;
 - консультативна робота з батьками, педагогами, учнями, спрямована на зняття факторів, що спонукають чи провокують суїцид.
- 6. Систематичний контроль і врахування динаміки змін в особистості та поведінці учнів** - постійний моніторинг ознак, тенденцій, ризиків суїцидальної поведінки на всіх етапах роботи психолога.
- 7. При потребі – переадресування суїцидальної справи спеціалістам медичного профілю** - рекомендація відвідати дитячого психоневролога, психотерапевта, психіатра.

Десять кроків із запобігання самогубства у шкільному середовищі (поради дорослому)

Якщо ви виявили дитину із ознаками суїцидальної поведінки:

Крок 1-й: Повідомити органи управління освітою та обласний науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

Крок 2-й: Практичному психологу (у разі його відсутності соціальному педагогу) спільно з класним керівником створити безпечну, особистісно-орієнтовану і довірливу ситуацію навколо дитини і розпочати постійний щоденний контакт з дитиною (спілкування з використанням запитань «Що трапилося?, Я помітив, що у тебе щось відбувається негаразд, Які проблеми тебе турбують – я хочу тобі допомогти, Що у тебе на душі? Що тебе турбує? Твоя душа болить?» тощо). Знайдіть час слухати про все, що буде говорити дитина. Якщо вона замкнулася – знайдіть ключик до неї, але не чиніть тиску на дитину.

Крок 3-й: Переможіть страх над собою і поговоріть з дитиною, чи думала вона про смерть, як давно і які були її фантазії, думки, плани.

Крок 4-й: Спробуйте визначити ту складну кризову ситуацію, яка спричинила думки про власну смерть.

Крок 5-й: З'ясуйте, чи є в родині підлітка дорослий, якого він поважає і любить, який є авторитетом або соціально близькою людиною. Знайдіть її і залучіть до постійної підтримки на певний час.

Крок 6-й: Практичному психологу, на основі своїх робочих даних, описати «Психологічний портрет школяра» та спільно з індивідуальною карткою подати для експертного прогностичного висновку в обласний науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи по факту виявлення ознак суїцидальної поведінки.

Крок 7-й: У випадку наявних випадків суїцидів у родині, попередніх суїцидальних спроб, вживання наркотиків і інших токсичних речовин, наявних психопатичних або депресивних розладів особистості, патології психічного розладу – обґрунтовано і толерантно рекомендувати батькам звернутися до психіатра, або психотерапевта, або психоневролога.

Крок 8-й: Практичному психологу школи організувати щоденне постійне підтримуюче спілкування з дитиною, вчителями та сім'єю. Розробити індивідуальну програму психологічної допомоги та формування захисних антисуїцидальних факторів. У випадку відсутності відповідних вмінь і навичок у працівника психологічної служби – його обов'язок знайти кваліфікованого фахівця і залучити до роботи аж до повного зникнення суїцидальних ознак в поведінці.

Крок 9-й: Виявити фактори ризику у сім'ї та школі для конкретної дитини. Розробити рекомендації для педагогів та родини – як організувати підтримуюче спілкування з дитиною та що змінити у взаємостосунках «дорослий – дитина».

Крок 10-й: Організувати психопрофілактичну роботу у школі за 7-ми компонентною схемою (вказана вище). Затвердити план дій наказом по школі.

P.S. У випадку завершеного суїциду організувати системну групову роботу (40-годин) з класом, де навчалася дитина, для уникнення ефекту Вертера – наслідування суїцидальної поведінки у проблемних ситуаціях.

Література:

1. Жезлова Л.Я. К вопросу о самоубийствах детей и подростков //Актуальные проблемы суицидологии. – М., 1978.
2. Исаев Д.Н. Предупреждение реакций дезадаптации (кризисных ситуаций) //Психология детей с нарушениями и отклонениями психологических реакций. – СПб: Питер, 2001.
3. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. – М.: Медицина., 1983.
4. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології. – К.: Перун, 1996.
5. Подмазин С.И. Как помочь подростку с «трудным характером». – К.. 1996.
6. Рибалка В.В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій проблемної особистості. – К.: Шкільний світ, 2009. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

7. Романовська Д. Д. Технології роботи з батьками. – К.: Главник, 2007 – 128с. – (Бібліотечка соціального працівника).
8. Трусова С.М. Соціально-психологічні передумови та профілактика суїцидальної поведінки підлітків та юнацтва. – К., 2000.
9. Шебанова С.Г. Мотивація суїцидальної поведінки неповнолітніх як об'єкт комплексного соціо-психологічного обстеження //Актуальні проблеми суїцидології: Збірн. наук. праць. – К., 2002. – Ч. I. – 156 с.

Інформаційні матеріали:

У соцмережах з'явилися групи, в яких кваліфіковані психологи доводять дітей до самогубства. Відомо, що фанати таких спільнот називають себе китами, тому що тварини асоціюються у них зі свободою. Ці кити - давній вид ссавців, представники якого добровільно можуть звести рахунки з життям. Тому у всіх шанувальників «моря китів» і «тихих будинків» на особистих сторінках зображені відео або малюнки з літаючими китами. Нелюди, що організували цю систему, працюють наступним чином. Адміністратор групи схиляє дитину до виконання завдань (квестів), причому практично всі завдання передбачають нанесення дитині каліцтв або заподіяння болю. Всі ці «квести» в обов'язковому порядку знімаються на відео. Коли адміністратор групи впевнений в тому, що дитина готова до самогубства, створюється аудіо з музикою, в якому дитина виступає в головній ролі, та оговорюються усі її проблеми, які вона озвучила «провіднику». Єдиний вихід із усіх проблем, який озвучується в цьому «творі», - вчинити самогубство. Перед цим дитина слухає аудіозапис, та робить останній крок. Відеозаписи в подальшому продаються в мережі Інтернет, або в Darknet. Також відомо, що для того, щоб вступити в такі групи, потрібно:

- 1) надати заявку для вступу до неї та написати певний текст у себе на сторінці.
- 2) Якщо адміністрація групи затвердить кандидатуру, то буде проведено невеличке психологічне вивчення особи та її готовності до самогубства через спілкування в приватному чаті.
- 3) Наступне повідомлення буде із завданням (опис завдання та час, який надається на його виконання). Виконання кожного завдання потрібно фіксувати на фото або відео. На кожне завдання надається обмежений час. Якщо учасник не встигає його виконати, то його виключають з групи.
- 4) Всього надається 50 завдань («квестів») (у фейкових спільнотах - від 13 до 50 «квестів», це залежить від адміністратора).
- 5) Фінальне завдання – покінчити життя самогубством та зафіксувати момент смерті на камеру в режимі online.

У зв'язку з цим **батькам**, для того щоб не допустити потрапляння дітей у такі групи, **рекомендується** приділяти більшу увагу психологічному стану дитини та:

- 1) Перевіряти шкіряні покриви дитини на наявність пошкоджень та, в разі їх виявлення, з'ясовувати обставини, за яких вони з'явилися. Особливу увагу звертати на пошкодження різного роду в формі кита.
- 2) Перевіряти акаунти дитини в соціальних мережах та групи, до яких входить акаунт.
- 3) Перевіряти зміст спілкування в приватних чатах. Звертати увагу на коло спілкування дитини.
- 4) Намагатися зайняти вільний час дитини спортивними або культурними секціями.
- 5) Обов'язково контролювати те, які фото та відеофайли знаходяться в гаджетах дитини.
- 6) Встановлювати функцію «батьківський контроль» на всіх гаджетах дитини.

